

Pantagruelská Pranostyka

**Pantagruelská Pranostyka
nesporná & neklamná & neomylná
pro perpetuální rok
nově sepsaná
ku prospěchu & poučení
slovutných zevlounů
mistrem Alcofribasem
vrchním číšníkem řečeného
Pantagruela**

VOLVOX GLOBATOR

Pantagrueline Prognostication, 1542

Translation © Patrik Ouředník, 1995

ISBN 80-85769-79-4

O Zlaté cifře non dicitur;
navzdory přesložitým výpočtům,
stopy po ní není.
Co naplat. Verte folium.

LASKAVÉMU ČTENÁŘI

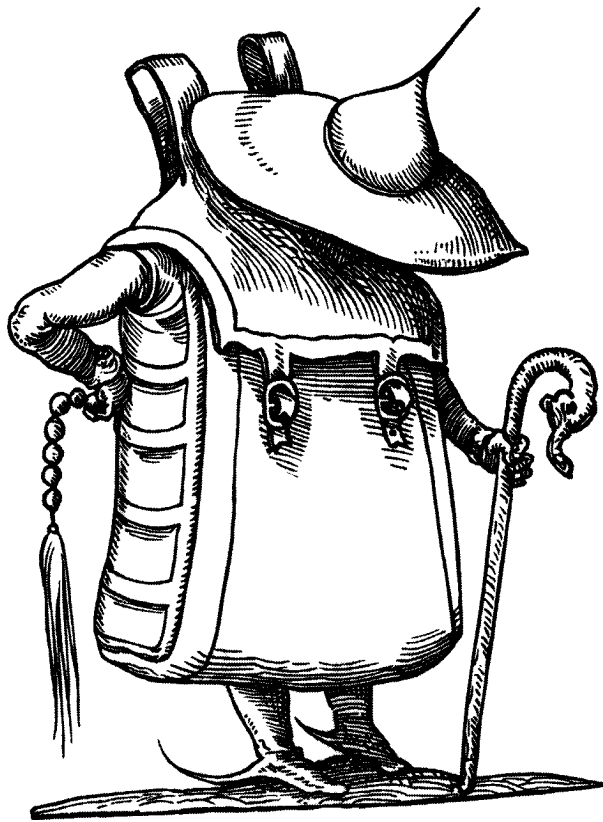
Zdař a pokoj v Ježíši Kristu

Usoudiv, že nejedna potrhlost jest způsobena lichými pranostykami lovaňskými, rodícími se ve stínu korbelů, sepsal jsem tu přítomně jinou, nejpravdivější a nejneomylnější, kterak budoucí čas ukáže. Neboť není to malý hřích, jak dokládá též Král David obraceje hlas k Bohu: „Zatratíš mluvící lež,“ totiž nepravdu hlásati a v klamu přidržovat prostý lid, jenž rozličných zvěstí úzkostně si žádá. Od nepaměti jest to zejména Francouzům vlastní, jak píše Caesar v Zápiscích a Jean z Gravotu v Bájesloví.¶

A ještě dnes po celé zemi francouzské bývá první otázka pocestným: „Co nového?“ neb „Víte, co se stalo?“ neb „Co se praví onde?“ neb „Co se děje v světě širém?“ A namnoze hněvají se na ty, kdož přicházejí z dalekých krajin s tanystrou prázdnou vši novinky, a nazývají je trojnásobnými voly a rypáky svinskými.¶

Nuže, jsou-li tak chtivi zpráv a o to více náklonni k tomu,

věřiti, co jim kdo za věc říká, neměli bychom rozestaviti u bran království oficíry, by ověřovali pravdivost té které novinky, s níž tovaryš či poutník chystá se vstoupiti do země? Zajisté! A toť právě učinil můj dobrý mistr Pantagruel v krajinách Utopie

a Dipsodie. Byl to šťastný nápad, a jeho říše nabyla zakrátko takové hojnosti, že proboštové mají dnes náramně napilno, by se mužně vypořádali s šlechetným posláním řemesla pijáckého, a budou záhy svlažovati půdu vínem, pakli jim nepřispěchají ku pomoci korbeláři a čepoví braši z okolních krajin.¶

Chtěje tedy upokojiti zvědavost mokrého cechu truňkařů, zobrátil jsem nebeské knihárny, zlistoval dekretálie, lejstra a písance, propočítal lunární kvadratury, zaznamenal vše, co kdy smýšleli astromilové, hypermračníci, anemostrážci, uranopadavci a ombrosvodníci o těch věcech, a vedl o tom učené disputace s Empedoklem, který vás uctivě pozdravuje.¶

A to vše zdárně v několika kapitulách ku prospěchu všech sepsal, a mohu upřímně říci, že neříkám nic jiného, než co smýšlím, a že nesmýšlím nic jiného, než co tu jest, a že nic jiného není, popravdě řečeno, než co tu budete čísti. A cožkoli bude řečeno, prosito bude řešetem velmi děravým, a stane se čili nic.¶

Než jedno vám důtklivě radím: věřtež všemu, co tu stojí psáno. Ne-li, budete mít na svědomí nehezky kousek, za nějž zde či onde budete náramně pykati: namažut' vám záda dřevěným olejíčkem a dámt' vám ochutnat devítiocasé kočky s omáčkou z čerstvého býkovce. A můžete po libosti zotvírati huby co mlsné ústřice, neboť, ho! bude jich dosti pro všechny, neusne-li pečenář.¶

Nuže, utřete si nosy, bracháčkové i vy ostatní, vrtohlavci a blázni
čela chocholatého, praštěnci a bašusové, vytáhněte okuláry, a
zvažtež má slova na vahách Chrámu.

O VLÁDĚ A VLÁDCI V TOMTO ROCE

Kapitula I

At' cožkoli tvrdí vysokomyslní hvězdopravci z Lovaně, Norberku, Tubinka či Leonu, nevěřte zbla, že tento rok bude světu vládnouti kdo jiný než Bůh Učinitel a Tvůrce, jenž činí a tvoří vše svým božským slovem, které dalo zrod vši věci v její přirozenosti, vlastnostech a údělu, a bez vlády Jehož by se každická věc propadla v mžiku oka v nicotu, jakož i byla Jím z nicoty učiněna ve své bytnosti. Neboť veškero stvoření, veškeren statek, veškeren život a pohyb z Něho pochází, v Něm přebývá, skrze Něho dosahuje dokonalosti, jak praví Sv. Msgr. (Římanům XI). A tak Vládce v tomto roce i v letech ostatních bude, dle našeho pravdivého a skutečného závěru, Bůh Všemohoucí. A ani Hladolet, ani Kralomoc, ani Smrtonoš blesku ohnivého, ni jiná planeta, ni zajisté andělé, ni svatí, ni lidé, ni pohůnci Satanovi nebudou mítí pražádnou moc aneb vliv, pakli jim je Bůh ve Své dobrotivosti neudělí. Praví Avicenna:¶

„Průvodné jevy nemají vliv ani účinnost, nejedná-li jev prvotný.“ Neříká-liť kmotr pravdu?

O ZATMĚNÍCH V TOMTO ROCE

Kapitula II

Z příčiny velikého množství zatmění Slunce a Měsíce budou naše měšce, obávám se, povíce prázdné; a city tklivé. Saturnus bude retrogradus, Venuše directa, Mercurius inconstans. A celičký houf jiných planet vás nebude chtít poslouchat.¶

Pročež vraštící budou v tomto roce choditi šejdrem a provazníci splétati lana odzadu. Verpánek bude menší stolice, čepec klobouku a rožně se budou otáčeti na různé strany. Pro nedostatek mošen budou kulky viseti pod pasem; blechy budou z většiny černé. Hrách se bude podávat bez špeku, přinejmenším o velikonočním půstu; břicho bude kráčet vpředu a záchule usedati první; ferblisté vyhlížeti budou eso; kostky vrhcábové padati budou, jak se jim namane. Štěstěna se dostaví jen zřídka; oslové budou porůznu hýkati. Vyzáblý Post slavně zvítězí nad veselým Bakusem; načež se někteří lidé převléknou, aby chodili a strašili jiné, a maškary vymaškařeně běhati budou po ulicích a

bláznivě a jako bez rozumu; a takový shon a mumraj jste holenkové nezažili. A narodí se v tomto roce dvacet sedm nepravidelných sloves, pakli jim Priscianus nesrazí outory. Nespomůže-li Bůh, nevyjdeme z trampot; avšak bude-li při nás, nic zlého se nám nestane; ocitnuv se v okršli nebeském, nebeský hvězdopravec poznamenal (Římanům VIII): Si Deus pro nobis, quis contra nos? Věru: nemo, Domine, anžto je příliš dobrotivý a všemohoucí. Posvěťtež tedy Jeho svaté jméno, třebas vám to oplatí.

CHOROBY V TOMTO ROCE

Kapitula III

V tomto roce slepí budou viděti pramálo, hluší leckdy ne-
uslyší, němí zřídka kdy promluví, bohatým se povede
lépe nežli chudým a lidem zdravým lépe nežli nemoc-
ným. Veliký počet beranů, volů, podsvinčat, housat, kuřátek,
kapounů a kachen zemre; avšak úmrtnost bude o mnoho nižší,
co se opic a dromedárů tkne. Stáří bude nevyléčitelné z příčiny
uplynulých let. Ty, kdož trpí zánětem pohrudnice, píchati bude v
boku. Ti, kdož trpěti budou ouplavicí, budou mítí řídká lejna.
Kdož trpěti bude vohřivkou neb šnubou, vychrchlá a vysmrká
hojné nečistoty mozku. Bělmo na očích bude hrubě vaditi
zdravému zraku. V zemi Gaskoňské budou uši kratší a
vzácnější, nežli tomu onde bývá. A celičkou zemi zachvátí ona
hrůzná, zvrhlá a zákeřná choroba, kosíc muže a ženy v květu sil,
a pravím vám: mnozí v úzkých budou a hrýzti si knír, roz-
něcovati pomysly a trásti Kamenem mudrců, nahlížeti v dlouhá
ušiska Midasova. Děs mne jímá při pouhé myšlence, a pravím
vám: ta choroba budeť horší nakažení morovéhoho, a Averroes (O
věcech obecných, VII) ji jmenuje: grešlí pramálo.¶

A skrze průlet hvězdy vocasaté nad zemí Narrovskou zemre
na špitále šeredný lotr, stížený množstvím různých chorob a

trudovaté tváře, a smrt jeho zavdává povel ku krvavé řeži: kočky posápají se na krysy, psi na králíky, sokoli na kachny, mniši na vejce.

O PLODECH ZEMĚ A MNOŽÍCÍCH SE STATCÍCH VE SVĚTĚ

Kapitula IV

Vyšev z propočtů Albumasarových ve Velké konjunkci i odjináč, seznal jsem, že letošní rok bude velmi plodný a těm, kdož budou míti zač, dostane se mnohých statků.

Pikardský chmel bude nicméně trpěti nočním chladem; voves bude vyhovovati kobylám i koňům; nebude více vepřů nežli prasat; vzestup Ryb bude mít za následek veliký zástup hlemýžďů. Merkurius hrozí maličko petrželi; avšak dařiti se bude štetkám a kokotici; měsíčkům se povede zpravidla jednou měsíčně. Apatekáři a lékostrůjcové prodají na mnoho centnýřů hořkých pilulek; obilí osinatého i komolého, vína kulatoústého, ovoce a zeleniny bude nadbytek, budou-li přání dobrého lidu vyslyšena.

O STAVU NĚKTERÝCH LIDÍ

Kapitula V

Největším bláznovstvím je domnívati se, že hvězdy a planety, archipel hvězdný a nebeská bání byly stvořeny, by řídily běh králů a papeženstva spíše než lidí nuzných a ubohých; cožpak byly stvořeny nové hvězdy od Potopy světa neb kralování Romula a Faramonda, narodil-li se tu či onde jakýs král? Tot' by vám napískali v hrdlo i Tlachoun a Tlučhuba, arci vysokého vědění a zvučných jmen. Řízením osudu byl řečený Tlachoun, z rodu kastilských králů, v arše Noemově, a Tlučhuba jest z krve Priamovy; avšak celičský tento žvást neobstojí ve světle pravé katolické víry. Maje za jistotné, že hvězdám pranic do běhu není, ať nuzák či král běží, ponechám jiným, by králům předčítali, a sám budu z hvězdnatosti nebeské lidem malého údělu předvídati.¶

A prvně o těch, kteříž jsou v moci Saturnově,
tudíž o

lichvářích,
handlířích,
přistípkářích,

žárlivcích,
podezřivcích,
hněvohlavcích,

pomlouvačích,
krtkolovcích,
myšobijcích,
koželuzích,

šindelářích,
kovolijcích,
kalokrevnicích,
snivcích:

jest patrné, že se jim nedostane všeho, čehož si vinšují. Vynalézati budou střelný prach, hledati Svatý kříž, nebudou házeti slaninu psům a zhusta škrábat se budou tam, kde je nesvrbí.¶

A těm, jimž vládne Jupiter,
tudíž

licoměrům,
svatochům,
pobožnůstkářům,
fráterníkům,
odpustkářům,
oplatkářům,
abreviátorům,
písmákům,
sepisovačům,
opisovačům,
zhnětencům,
zbahněncům,

kuklíkům,
podšívám,
řeholníkům,
poustevníkům,
hniložilcům,
hrbatcům,
pisálkům,
škrabalům,
mazalům,
mazancům,
kaňkařům,
reverendovcům,

notářům,
purkmistrům,

otčenášnanebe-
síchovcům,

dařiti se bude dle váčku. A zemre nemálo mužů Církve, takže nebude, komu udělit beneficium neb prebendičku, a tak mnozí budou pobíratí dvě, tři, čtyři a více. Cech licoměrů dozná velkých úhon ztrativ na svém starobylém věhlasu a dobré pověsti, neboť svět už není, co bývávalt', a jest o něco méně pitomý, jakž praví Abenragel.¶

A ti, kdož jsou v područí Marsu,
totiž

katani,
mordýři,
hrdlořezové,
nákeřníci,
psanci,
drabanti,
šancovníci,
verbíři,
fatkáři,
trhači zubů,
uřezávači kulek,

bradýři,
lazebníci,
řezníci,
mastičkáři,
hádači,
žakéři,
odpadlíci,
žháři,
kominíci,
svobodní střelci,
uhlíři,

alchymisté,
dryáčníci,
brusiči,
opékači,

uzenáři,
zádušní starostové,
lampáři,
kotláři,

vykonají v tomto roce rozličné a mistrovské kousky; avšak někteří z nich budou vystaveni ranám od voštípu a sukovice; a jeden bude jmenován Biskupem Šibeničným a žehnati bude pocestným lejtky.¶

A ty, kdož podléhají Slunci,
totiž

pitce,
truňkomily,
koštěře,
zpytatele džbánek,
česače chmelu,
vazače snopů,
žence,
mlatce,
nádeníky,
aucnechty,

ovčáky,
honáky,
skotáky,
pasáky,
čihaře,
korouhevníky,
šafáře,
arendáře,
špitálníky,
kumpány,

kteríž zhusta nosívají halenu na zádech svázanou, provázeti

bude zdraví a bystrý život, a nebudou je o veselkách zuby trnouti.¶

A ti, kdož žijí v moci Venušině,

laryně,	příjčníci,
chýry,	zhýralci,
kuplířky,	zaháleči,
fijónové,	ochňapkové,
poklopečkáři,	pokojské,
samcoložníci,	děvečky,

et nomina mulierum desinentia

in *-ka*, ut

klepařka,	vrzalka,
bouchalka,	rufianka,

budou letos požívati vážnosti, ba úcty; avšak poté, kdy Slunce vstoupí do konstelace Raka či různých jiných souhvězdí, varovati se musí příjice, průtrže divoké, palice, šankrů, et caetera. Jeptišky zřídka kdy obřichatí bez předešlého zákroku samčího a nevelmi panen bude míti mléko v prsech.¶

A ti, jimž poroučí Mercurius,
tudíž

ošalové,	veršotepci,
vykutálenci,	kejklíři,
figláři,	kouzelníci,
šarlatáni,	hokuspokusové,
lotrasové,	latinolámalové,
mlynáři,	libomudrcové,
zevlounové,	krasoduchové,
bloumalové,	hádankáři,
mistři svobodných uměn,	kartáři,
dekretálisté,	budižkničemové,
hadráři,	mořští pirátové,

nasazovati budou veselou tvář, ač jim do smíchu namnoze nebude, a náchylni budou ku bankrotu, naleznou-li v svém měšci více peněz, nežli by jim bylo zapotřebí.¶

A těm, kteréž opanuje Měsíc,

poháněčům,	náměsíčníkům,
nejvyšším lovčím,	vrtohlavcům,
myslivcům,	ztřeštěncům,
jestřábníkům,	haštěřivcům,
sokolníkům,	kurýrům,
solníkům,	lokajům,

panošům,
hospodským,
vojákům,
jezdcům,

lodníkům,
převozníkům,
plavčíkům,
paběrkářům,

bude za tovaryše kvalt. Alemánů, kteříž se vydají na máz či dva do Santiaga de Compostely, bude však méně než LP MDXXIV. Veliké zástupy rozlezlonohých poutníků sestoupí z hor Savojských a Auvergnanských; Střelec jim hrozí množstvím puchejřů na patách.

O STAVU NĚKTERÝCH ZEMÍ

Kapitula VI

Vrozené království francouzské prospívati bude letos náramně ve všelikých radovánkách a rozkoších, ve veselých hájích i podle lesů, takže cizí národové rádi a hojně do lůna jeho i třísla budou se uchylovati. Hodokvasy, kratochvíle, bujné freje, tisíce šprýmů a taškařin, nikdáž nebylo toliká vína ve džbancích, ni lahodnějšího, ni tolik doušků rozhodných. Hojnost řepy v Limuzínsku, hojnost kaštanů v Perigordu, hojnost oliv v Languedoku, hojnost písku při pobřeží, hojnost ryb v mořích, hojnost hvězd na obloze, hojnost soli v brouagských salínách, přebytek obilí, ovoce, zelenin rozličných, másla a mléka. Ni mor, ni vády, ni trampoty; fi! chudoba, fi! tíseň, fi! trudnomyslnost; a dukátové, talentové, pistolové, tolarové, denárové, noblové vesele budou obíhati, a nespočetně grešlí a penízů stříbrných. Vprostřed léta bude nicméně obávati se blech a komárů: adeo nihil est ex omni parte beatum, a bude zapotřebí čelit jim chrabře zvýšenou žravostí

najmě v hodinách netopýřích.¶

Vlchy, Lombardsko, Benátsko, Sicilia setrvají v místech, v nichž nacházely se dosud. Na sklonku Masopustu budou náchylnější k rozjímání, zatímco po polednách přemítati budou o pozemských statcích.¶

Němci, Švýcary, Sasko, Štrasburk, Antverpy, et caetera rozkládati se budou, pakli se nerozloží, do různých světových stran. Odpustkářům jest míti se na pozoru, anžto služba Boží bude tam zanedbávána.¶

Španěly, Kastilsko, Portugaly, Aragonsko budou vystaveny všelikým mrzutostem a jinochové ni starci nebudou chtít zemřít v květu sil; pročez hřáti se budou u krbu a počítati grešle, mají-li nějaké.¶

Englicko, Skotsko, Hanzy budou i nadále nedobřími pantagruelovci. Víno jim prospěje tolik co chmel, bude-li lahodné; a vrhati se budou na vrhcáby chřestíce. Svatý Ringan vykoná přemnoho zázraků; avšak v záři svíc, jež kol něho budou hojně kladeny, bude slepý co větel krtků a neuzří, zda vzestupující Skopec neklopýtne o poklopec a není-li rohu svého zbaven.¶

Moskvané, Indiánové, Persané a Troklodyté budou lstivě vyhýbati se papežencům, kteříž honiti je budou mávajíce jelitem, a prkajíce. Avšak skrze divé kaprioly vzestupujícího Střelce leckdy budou trpěti běhavkou.¶

Cikáni, Židové, Egyptané nesleví ze svých vinšů a toužení. Venuší postižení hlízami a vyrostlinami hrdelními poddají se vůli krále Parpajonů.¶

Pokrytce, Přetvářence, Mukery, Sarabaity, Kuklíky, Inkubuse budou trpce trápati střechkové a sršáni s velmi dlouhým žahadlem a zřídka kdy budou napínati samostříl a házeti hřbetem, nebude-li guajak předeepsán ku obecnému užívání.¶

Rakousy, Uhry, Turky, na mou věru, bracháčekové, není mi známo, jak se jim povede, a pramálo mi na tom záleží, najmě z příčiny průniku Slunce do archipelů Kozoroha; víte-li o tom víc, neříkejte to; sečkejtež příchodu Kulhavce.

**O ČTVERU ROČNÍCH DOB
A NEJPRVE O JARU
Kapitula VII**

Po celý tento rok bude toliko jeden Měsíc, a nebude jej ubývati ani přibývati; a nebude ni rohatý, ni hrbatý; jstet' z toho jistě drahně zarmoucení, vy, již přičíte se Bohu, i vy všickni, již ostrháte Jeho svědectví. Hola! Vistež krátce! Od nynějška nebude jiného Měsíce než toho, jejž Bůh stvořil na počátku světa a pověsil na klenbu nebeskou, aby tam nočňátkům svítil a k hostinci vedl ty, kdož užívají sovího času. Šlaka! Nevyvozujte z toho, že nebude maličko či mnoho zářit a jevit se pozemským tvorům tu přítomněji, tu méně. Neboť – proč? Inu, et caetera. A nežádejte v modlitbách Boha, aby jej uchránil vlků; ručím vám za to, že se ho letos netknou. A – ho! – pupence budou pučeti na jaře o mnoho častěji nežli v různých jiných dobách. A nebudet' za blázna ten, kdož nashromáždí za toto jediné období více grešlí nežli za celý rok pavučin. Horalové ze Savojska, hor Dauphinských a Hyperborejských s věčnými sněhy na temenech budou o jaro ochuzeni, anžto, praví Avicenna, toto počíná se, když sněhy tají. Věřte kmotrovi! Za mých časů počínalo se jaro, když Slunce vstoupilo do konstelace Skopce; počíná-li si dnes jinak, dávám dál. A držímť zobák.

O LÉTU

Kapitula VIII

Není mi povědomo, jaký v létě váti bude vítr; ale tolik je mi známo, že má nastati teplo a od moře vání. Pakli se tak nestane, není to zajisté důvod Bohu se rouhati. Neboť je moudřejší než my a ví lépe než my, čehož jest nám potřeba – přísámbůh! –, byt' by Abenragel říkal jinak. Bude dobré býti veselé mysli a píti bystře, ač někteří praví, že to odjímá žízeň. Věřím jim. Ovšem: *contraria contrariis curantur*.

O PODZIMKU

Kapitula IX

Z podzimka budet' vinobraní, o něco dříve neb později, pramálo mi na tom sejde, jen když bude dosti podčepků. Myšlenky půjdou svorně s činy; mnozí se budou rozmarně usrávati domnívajíce se, že pěstují rozmarýn: a zváti jej budou plíživce, trhel, kvík. Ti, kteříž se zapřísáhli držeti půst, až dokud budou na nebi hvězdy, budou si moci namastit pysk; dávám jim své rozhřešení. Načekalit' se jistě dost; visí tam šestnáct tisíc a nevím kolik dní, pravím vám: a přibité cvočkem. A nedoufejtež napříště, že vám budou padati pečení skřivánci do huby, neboť, na mou hubu! letos padati nebudou. A svatochové, pobožnůstkáři, odpustkáři, ofěrníci, zlověstníci a vůbec celé to pitomé zboží vyleze z děr. Strežtež se, chcete-li. Strežtež se též rybích kůstek, budete-li jísti ryby. A pojeztež koláčů a medu. A jedu Bůh vás strež!

O ZIMĚ

Kapitula X

V zimě, dle mého úsudku, nezachová se moudře ten, kdož vymění kožich za půl lokte dříví. Staří též tak nečinili, kterak dokládá Abú Marvan. Nepochybujtež o trudu, sprchne-li; o to méně prachu ležeti bude na cestách. Oblékejtež se teple. Chraňtež se rýmy a flusů kapání. Pijtež jen nejlepší; horší zatím polepší. A nesertež více do postele. Ó, kuřátka, stavíte-li vysoko hnízd?

FINIS

POZNÁMKY

- 3 / *Mistrem Alcofribasem* – první část pseudonymu ve formě anagramu (Alcofribas Nasier), pod nímž Rabelais vydal Gargantuu a první díl Pantagruela.
Vrchním číšníkem řečeného Pantagruela – v citovaných knihách byl Alcofribas uváděn pod titulem „filozof kvintesence“. Jeho nová funkce – vrchní číšník – odkazuje na biblickou epizodu o svatbě v Káni Galilejské (Jan II, 8-9). Srov. též autorovu předmluvu ke Třetí knize a Pojednání o případném pití vína.
- 5 / *Zlatá cifra* – tj. „zlatý počet“, pořadí roku v tzv. Metonově cyklu lunací.
Non dicitur – není zmínky.
Verte folium – obrať list.
- 7 / *Způsobena lichými pranostykami lovařskými* – v Lovani vyšla počátkem 16. století řada almanachů a pranostik.
Zatratíš mluvící lež – Žalm V, 7.
Jak píše Jean z Gravotu v Bájesloví – autor i dílo jsou pravděpodobně fiktivní.
Tanystra – brašna.
- 8 / *Tovaryš* – (zde) řemeslník.
V krajinách Utopie – podle traktátu Thomase Mora z r. 1516. Srov. Pantagruel, kap. II et passim.
- 9 / *Dipsodie* – srov. Pantagruel, kap. XXIII et passim. Slovo je utvořeno z řeckého διψωδης, „žíznivec“.
Co kdy smýšleli astromilové, hypermračníci, anemostrážci, uranopadavci a ombrosvodníci – hvězdomilové, nadmračníci, větrostrážci, nebepadavci a dešťosvodníci.
Vedl o tom učené disputace s Empedoklem – narážka na Lúkiánova Íkaromenippa, v němž Empedoklés přebývá na Měsíci, kam jej vymrštily sopečné páry z Etny.
Stane se čili nic – touto replikou uvádí svá proroctví věstec Teiresias v Horatiových Satirách. Srov. též Třetí kniha, kap. XXII.

Namažuť vám záda dřevěným olejíčkem – podle dobového úsloví.

Neusne-li pečenář – patrně narážka na dobové úsloví.

- 10 / *Chocholaté čelo* – vypouklé.

Bašus – hlupák.

Zvažtež má slova na vahách Chrámu – biblická narážka: etalony byly uchovávány v jeruzalémském chrámu.

- 11 / *Jak praví Sv. Msgr.* – svatý Pavel (Římanům XI, 36).

Hladolet – Saturn.

Kralomoc – Jupiter.

Smrtonoš – Mars.

Avicenna – Ibn Sína, arabský lékař a filozof (Kánon lékařství, cca 1030).

- 13 / *Z příčiny velikého množství zatmění Slunce a Měsíce budou naše měsce, obávám se, povíce prázdne* – v alchymistické tradici je slunce název pro zlato, měsíc pro stříbro.

Saturnus bude retrogradus, Venuše directa, Mercurius inconstans – zpětný, přímá, nestálý (pojmy z astronomie).

Vrašník – krab.

Provazníci budou splétati lana odzadu – patrně narážka na dobové úsloví.

Mošna – žena.

Pro nedostatek mošen budou kulky viseti pod pasem – snad parafráze dobového erotického rčení.

Vyzábly Post slavně zvítězí nad veselým Bakusem – tedy půst nad Bakchem: narážka na masopustní hry.

- 14 / *Priscianus* – římský gramatik z 6. století.

Sraziti outory – zhatit úmysl.

Ocitnuv se v okršli nebeském, nebeský hvězdopravec poznamenal – v Druhé epištole Korintským líčí sv. Pavel, jak se ocitl ve „třetím nebi“.

Si Deus pro nobis, quis contra nos? – Je-li Bůh s námi, kdo je proti nám? (Římanům VIII, 31).

Nemo, Domine – nikdo, Pane.

- 16 / *V zemi Gaskoňské budou uši kratší a vzácnější, nežli tomu onde bývá* – Amputace uší byl trest vyhrazený zlodějům; Gaskoňci měli pověst lupičů a pobertů.
Nahlízet v dlouhá ušiska Midasova – král Midas, skrývající pod čapkou oslí uši, proměňoval ve zlato vše, čeho se dotkl (Ovidius: Proměny).
Averroes – Ibn Rušd, arabský filozof a lékař z 12. století (O věcech obecných, po 1160); uvedený odkaz je fiktivní.
Grešlí pramálo – srov. též Pantagruel, kap. XVI.
Nad zemí Narrovskou – smyšlenou, neexistující.
- 18 / *Albumasar* – Abú Mašar, arabský astronom z 9. stol.
- 19 / *Tlachoun a Tlučhuba* – Triboulet a Cailhette jsou jména dvorních šašků Ludvíka XII. Srov. též Třetí kniha, kap. XXXVII a Pojednání o případném pití vína.
- 21 / *Kalokrevník* – melancholik.
Vynalézati budou střelný prach – podle dobového rčení.
Hledati budou Svatý kříž – tj. dukáty s emblémem Svatého kříže. Srov. též Pantagruel, kap. VII.
Škrábat se budou tam, kde je nesvrbí – dobové rčení, vyjadřující nepříjemné překvapení. Srov. Gargantua, kap. XI.
Odpustkář – prodavač odpustek.
- 22 / *A tak mnozí budou pobíratí dvě, tři, čtyři a více* – výpůjčka ze Šprýmů Henriho Bebela z r. 1512.
Abenragel – arabský astrolog z 11. století.
Nákeřník – loupežník.
Drabant – strážce.
Šancovník – voják hlídkující na hradbách.
Fatkář – příživník.
Žakěř – herec, kejklíř.
- 23 / *A jeden bude jmenován Biskupem Šibeničním* – dobové rčení.

Čihař – ptáčník.
 Korouhevník – (zde) donchuán.
 Arendář – nájemce hospodářství.
 Aucnecht – podomek.
 Kteříž zhusta nosívají halenu na zádech svázanou – jsou
 přichystáni k popravě.

- 24 / Láryně – nevěstka.
 Chýra – nevěstka.
 Fijón – hejsek.
 Ochňapka – zloděj, darebák.
 Samcoložník – homosexuál.
 Nomina mulierum desinentia in -ka, ut – ženská jména
 končící na -ka, jako.
 Klepařka – povolná žena.
 Bouchalka – povolná žena.
 Vrzalka – povolná žena.
 Rufianka – nevěstka.
 Průtrž – kapavka.
 Palice – otok na pohlavních orgánech.
 Šankr – syfilitický vřed.
- 26 / Ošala – podvodník.
 Figlář – podvodník.
 Solník – solnař.
- 27/ Santiago de Compostela – poutní místo ve Španělsku.
 LP MDXXIV – 1524 byl jubilejním rokem.
- 28 / Hojnost řepy v Limuzínsku atd. – uvedené plodiny jsou
 typické pro citované kraje.
 Adeo nihil est ex omni parte beatum – neboť žádné štěstí
 není dokonalé: citát z Horatiových Ód.
- 29 / Vlasy, Lombardsko, Benátsko, Sicília setrvávají v místech,
 v nichž nacházely se dosud – výpůjčka z Bebelových
 Šprýmů (srov. výš).

Anžto služba Boží bude tam zanedbávána – narážka na reformaci.

Svatý Ringan – patron Skotska.

- 30 / *Troklodyté* – (zde) etiopský kmen žijící v jeskyních.
Podďají se vůli krále Parpajonů – jméno Gargamellina otce v Gargantuovi (kap. III).
Muker – svatoušek, pokrytec.
Sarabaité – sekta egyptských mnichů.
Kuklík – pokrytce, zakuklence..
Inkubus – démon sužující ženy ve spánku
Nebude-li guajak předepsán ku obecnému užívání – pryskyřice z guajaku byla užívána proti pohlavním chorobám.
Sečkejtež příchodu Kulhavce – čas byl zobrazován mužem se znetvořenými chodidly, případně o berlích; mohl však kráčet libovolně rychle.
- 31/ *Kapitula VII* – čtyři závěrečné kapitoly byly připsány u příležitosti druhého vydání z r. 1542.
- 32 / *Rohatý* – v první čtvrti.
Hrbatý – v poslední čtvrti.
Nežádejte v modlitbách Boha, aby jej uchránil vlků – patrně podle dobového rčení. Srov. též Gargantua, kap. XI.
Z Hor Hyperborejských – v řecké mytologii vzdálená severská země, v níž vládne šťastný a spokojený život.
- 34 / *Ví lépe než my, čehož jest nám potřebí* – Matouš, VI, 8.
Ač někteří praví, že to odjímá žízeň – srov. Gargantua, kap. V.
Contraria contrariis curantur – protivy léčí se protivami.
- 35 / *Nedoufejtež napříště, že vám budou padati pečení skřivánci do huby* – narážka na dobové přísloví. Srov. Gargantua, kap. XI.

37 / *Abú Marvan* – arabský lékař z 12. století.
Ó, kuřátka, stavíte-li vysoko hnízd? – smysl nejasný, snad
refrén lidové písničky.

**Pantagruelská Pranostyka
nesporná & neklamná & neomylná
pro perpetuální rok
nově sepsaná
ku prospěchu & poučení
slovutných zevlounů
mistrem Alcofribasem
vrchním číšníkem řečeného
Pantagruela**

Z francouzského originálu

**Pantagrueline Prognostication
certaine & véritable & infallible
pour l'an perpetuel
nouvellement composée
au profit & advisement
de gens estourdis & musars de nature
par Maistre Alcofribas
architriclin dudict Pantagruel
(Lyon 1542)**

přeložil a poznámkami opatřil
Patrik Ouředník

Vydalo nakladatelství & vydavatelství
VOLVOX GLOBATOR
Prvního pluku 7, 186 00 Praha
jako svou 99. publikaci
Grafická úprava Petr Sedlecký
Ilustrováno dřevorezy Françoise Depreze
z cyklu *Pantagruelovy žertovné sny*
(Paříž 1564)
Tisk Pavel Baštář, Příbram
Vydání první
Praha 1995

Žijte blaze!